

Yttrande angående Remiss Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning

Sammanfattning

- Statens energimyndigheten (Energimyndigheten) tillstyrker förslaget i huvudsak och lämnar synpunkter och förslag till ändringar.
- Energimyndigheten anser att det saknas en tydlig beskrivning av hur riktvärden förhåller sig till särskilda krav för Natura 2000. Otydligheten skapar utrymme för skilda tolkningar. Det bedöms vara av särskild vikt att berörda parter har en tydlig förståelse för tillämpningen av riktvärdena för att skapa goda förutsättningar när omprövning av vattenkraft återupptas.
- Gränsvärde för försämrade reglerförmåga bör ha lydelsen kraftverk med särskild betydelse för den sammanlagda reglerförmågan för att bättre spegla vattenkraftens betydelse i dagens och framtidens elsystem.
- Tidpunkt för omprövning för vissa prövningsgrupper med kraftverk av särskild betydelse för elsystemet behöver flyttas fram för att promemorians förslag ska kunna hinna tillämpas fullt ut innan prövning.
- Energimyndighetens instruktion blir mer ändamålsenlig om det framgår att myndigheten ska bistå där det finns vattenkraft av särskild betydelse för elsystemet.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndigheten tillstyrker förslaget i huvudsak och lämnar följande synpunkter och förslag till ändringar.

Energimyndigheten bedömer att förslagen till förtydliganden om att den samverkan som länsstyrelserna genomför inför omprövning ska ske parallellt med översyn av klassificering och normer är viktiga. Detta är en förutsättning för att Energimyndigheten och Svenska kraftnät ska kunna bistå de länsstyrelser som är vattenmyndigheter med underlag inför normsättningen om miljöåtgärders påverkan på vattenkraftens förmågor.

Promemorian föreslår flera förändringar och förtydliganden som Energimyndigheten bedömer kan ha betydelse för utfallet av vattenkraftens omprövning. Det gäller hur maximal ekologisk potential definieras och vilka åtgärder, som medför betydande negativ påverkan på en effektiv tillgång till vattenkraftsel, som ska uteslutas. Energimyndigheten utvecklar nedan del av förslaget som kan vara svår att tolka och riskerar att leda till otydlighet för berörda parter vilket riskerar att försvåra omprövningens processer.

Beskrivning av hur riktvärden förhåller sig till särskilda krav för Natura 2000

Energimyndigheten anser att det saknas en tydlig beskrivning i promemorian av hur förändringar i vattenförvaltningsförordningen¹ ska tolkas. Tillämpningen av de huvudavrinningsområdesvisa riktvärdena för produktionsförlust riskerar att tolkas olika av berörda parter. Enligt nationella planen för omprövning av vattenkraft går det inte med säkerhet att säga att de särskilda kvalitetskrav som ska fastställas så att överensstämmelse uppnås med de mål och normer som gäller för skyddade områden, till exempel Natura 2000, i ramdirektivet för vatten² ryms inom riktvärdena. Artikel 1 i direktivet genomförs genom vattenförvaltningsförordningen³ och det är domstolarna som i varje enskilt ärende avgör vilka åtgärder som krävs. Det går därför inte med säkerhet att säga vad åtgärderna till följd av särskilda krav för Natura 2000 leder till för produktionsförlust och påverkan på reglerförmåga. Det bedöms vara av särskild vikt att berörda parter, myndigheter och verksamhetsutövare har en tydlig förståelse för tillämpningen av riktvärdena för att skapa goda förutsättningar för återupptagandet av omprövningen.

Försämring av reglerförmågan i kraftverk som är av särskild betydelse för den sammanlagda reglerförmågan

Den föreslagna nya paragrafen i vattenförvaltningsförordningen⁴ rör försämring av reglerförmåga i en vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel. Energimyndigheten föreslår att den ändras till att ha följande lydelse; ”3. *en försämring av reglerförmågan i en vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel som är av särskild betydelse för den sammanlagda reglerförmågan hos samtliga sådana verksamheter som bedrivs i Sverige.*” Energimyndigheten ser två huvudsakliga skäl för att ändra lydelsen i paragrafen:

1. 0,01 procent är gränsen för klass 2 kraftverk enligt rapporten Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet⁵. I rapporten görs följande ställningstagande angående klass 2 kraftverk. Även här (angående klass 2 kraftverk) råder en viss presumtion för att åtgärder som leder till försämrat reglerbidrag innebär betydande påverkan på den

---

¹ 4 kap. § 3 b

² Artikel 4. 1 c).

³ 4 kap. 6 §

⁴ 4 kap. 3 b § 3

⁵ Energimyndigheten (2016) Vattenkraftens reglerbidrag och värde för elsystemet. ER 2016:11

samhällsviktiga verksamheten. Till skillnad från klass 1 finns det dock anledning att göra en mer utförlig bedömning i det enskilda fallet. Det är inte givet att samhällsnyttan kraftverket bidrar med inte kan nås på ett för miljön mindre ingripande sätt. Det kan därför vara aktuellt att undersöka utförligt hur stor miljönytta olika åtgärder skulle leda till och hur stor påverkan dessa kan antas ha på reglerbidraget. När Vattenmyndigheten ska förklara en ytvattenförekomst som konstgjord eller kraftigt modifierad ska också vattenförvaltningsförordningens (2004:660) krav i 4 kap 3 § 2 uppfyllas.

2. Gränsen 0,01 procent kommer från ovan nämnda rapport baserad på data från åren 2009 till 2014. Föreslaget gränsvärde speglar därför inte nödvändigtvis kraftverkens betydelse för nuvarande elsystem. Energimyndigheten och Svenska kraftnät avser att uppdatera nuvarande reglerbidragsindelning med utgångspunkt från aktuell data.

Tidpunkt för omprövning för vissa prövningsgrupper

Energimyndigheten bedömer att föreslagna ändringar kan påverka förutsättningarna för klassificering och normsättning av vattenförekomster. En översyn av normer blir därför nödvändig innan ansökan för omprövning ska lämnas in. Flera prövningsgrupper, där Energimyndigheten och Svenska kraftnät planerar att bidra med konsekvensbeskrivning av miljöåtgärder, ska lämna in sin ansökan under år 2025. Vissa prövningsgrupper med kraftverk av särskild betydelse kan med fördel lämna in sin ansökan vid en senare tidpunkt, så att en normöversyn kan genomföras innan ansökan lämnas in. Det gäller prövningsgrupper i Ljungan och Gullspångälven. Energimyndigheten föreslår att tidpunkten för när dessa verksamhetsutövare ska lämna in sin ansökan flyttas till senast den 1 februari 2026.

Energimyndighetens instruktion

Energimyndigheten anser att myndighetens instruktion skulle vara mer ändamålsenlig med följande lydelse; 2 § 20. bistå de länsstyrelser som är vattenmyndigheter i arbetet med klassificering och fastställandet av kvalitetskrav i sådana ytvattenförekomster där vattnets status påverkas av vattenverksamheter för produktion av vattenkraftsel *av särskild betydelse för elsystemet*.

Beslut i detta ärende har fattats av tillförordnade generaldirektören Caroline Asserup. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit tillförordnade avdelningschefen Sara Sundberg, chefsjuristen Rikard Janson samt enhetschefen Fredrik Svartengren. Föredragande har varit seniora rådgivaren Roger Östberg.

Detta beslut är elektroniskt signerat i Energimyndighetens ärendehanteringssystem och saknar därför underskrift.